

# ZÁDOR ZSÓFIA: ELŐVÁLASZTÁSI JAVASLATOK MAGYARORSZÁGON - ÖSSZEHASONLÍTÁS

## Bevezetés

Az előválasztások ötlete már 2012-ben felmerült Tóth Zoltán blogjában (Tóth, 2012), azonban mára kezd közéleti ismertségre szert tenni a külföldön is egyre gyakrabban felbukkanó módszer. Az előválasztások ötlete a kormány új választási törvényére ad választ, úgy, hogy a balliberális pártok közös indulását demokratikus keretek közé helyezi, azzal a céllal, hogy egy kormányváltó erőt tudjanak képezni, anélkül, hogy a teljes programjuk szinkronizálására szükség lenne. Ennek következtében egyre több javaslat jelenik meg egy lehetséges baloldali-liberális előválasztás lebonyolításáról.

A következő tanulmányban a Republikon Intézet, Tóth Zoltán, a Szalay kör és a Párbeszéd Magyarországért javaslatai kerülnek elemzésre, majd összehasonlításra, annak érdekében, hogy egy átlátható rendszerben legyen megfigyelhető a hasonlóságok és különbségek halmaza. A dolgozat hipotézise tehát az, hogy bár a magyar előválasztási javaslatok mind igyekeznek eltérni egymástól, és a korábbi ajánlásokban felmerülő kritikákra választ adni, kevés számottevő különbség található a javaslatokban. A tanulmány végül arra a következtetésre jut, hogy bár a javaslatok valóban reagálnak egymásra, és igyekeznek jobb módszert találni az előválasztások lebonyolításához, minden ajánlás előterjesztője nyitott a változásokra, akár más jellegű innovációra is, ami képes a baloldali és liberális pártokat összefogásra ösztönözni. Ennek oka, hogy az új választási törvényre igyekeznek az ellenzéki szervezetek választ adni. A hipotézis bizonyításához a javaslatok elemzésén és összehasonlításán keresztül jut el a dolgozat.

A tanulmány elején kontextusba helyeződik az előválasztások helyzete Magyarországon, kitérve arra, hogy miért most került elő ez az innováció, mire van szükség ahhoz, hogy végbemehessen egy ilyen választás, majd kitér a külföldi előválasztási intézmények módszereire, egyfajta kitekintést nyerve a lehetőségek széles tárházára. Ezt követően bemutatja a javaslatokat kezdve a Republikon Intézet kiterjedő tanulmányával, majd Tóth Zoltán és a Szalay kör ajánlását elemzi, végül pedig a legfrissebb Párbeszéd Magyarországért által kiállított összefoglalót tanulmányozza azonos szempontok szerint. A korábban használt szempontrendszer szerint hasonlítja össze a javaslatokat egymással.

## Tartalmi előszó

Előválasztásokat az Amerikai Egyesült Államokban tartanak legrégebb óta rendszeresen, így a legtöbb témát érintő kutatást itt végezték. Ennek ellenére a tanulmány a kutatások általánosabb trendjére fog rávilágítani, melyek nagyobb eséllyel alkalmazhatóak más országokban is. Ezen kutatások az előválasztások több aspektusát is figyelembe veszik; tanulmányozzák a verseny milyenségét, a szavazók háttérét és motivációját, valamint a külső motiváló erőket, mind a politikusok, mind a szavazók számára,

A legfontosabb tétel, mely alapján több választást is vizsgáltak Anthony Downs (Downs, 1957) elméletére alapoz. Downs azt állítja, hogy az emberek akkor mennek el szavazni, mikor a legmagasabb a kockázat, és minél szorosabb a verseny, minél inkább számíthat a saját voksuk, annál nagyobb eséllyel vesznek részt a szavazáson. Jewell és Siegelman (Jewell és Siegelman, 1986) is arra alapozta kutatásait, hogy a verseny növeli a szavazók számát. Azaz, ha előre belátható eredménnyel jár a választás, a megjelenési arány alacsony lesz. Patterson (Patterson, 2011) is arra a következtetésre jut, hogy azokon az előválasztásokon többen jelentek meg, melyen több párt is kiélezett verseny elé nézett. A kimenetel bizonytalansága tovább fokozza a szavazók érdeklődését, valamint azt is megállapították, hogy minél nagyobb az esélye, hogy az általunk támogatott jelölt később, a választásokon is nyerni fog, annál nagyobb valószínűséggel jelennek meg a támogatók, hogy leadják voksukat az előválasztáson (Jewell és Siegelman, 1986).

Míg azokban az országokban, ahol nagyon erős a verseny két párt között a legmagasabb az esélye annak, hogy a társadalom részt fog venni az előválasztásokon.

Érdekes lehet ugyanakkor megfigyelni azt is, hogy a szavazók szociális és kulturális háttere mennyiben befolyásolja annak valószínűségét, hogy a szavazások alkalmával részt vesznek. Patterson (Patterson, 2011) azt találta, hogy bár az előválasztók háttere gyakran jobban függ attól, hogy melyik pártot támogatják, néhány általános trendre azért fény derül. Arra világít rá, hogy a magasabb végzettségűek egy aránytalanul nagy részét teszik ki a szavazópolgároknak, az idősebbek több eséllyel adnak le szavazatot a fiatalokhoz képest, valamint a fehér szavazók is nagyobb arányban érdeklődnek a kisebbségekhez képest. Az utolsó megállapítás azonban a 2008-as előválasztások alkalmával hamisnak bizonyult, épp azért, mert fekete jelölt is a siker esélyével indult a pozícióért.

Ez az eset is fényt derít arra, hogy gyakran eseti változások - melyek a szabályozásban, a jelentkezők egyedülállóságában, a politikai témák kiélezettségében jelennek meg - nagymértékben képesek tömegeket mobilizálni. Patterson (Patterson, 2011) kutatásai például bizonyítják, hogy azon előválasztásokon, amelyeken nagyobb média figyelmet nyertek, erősebb jelöltek indultak a pozícióért, ami így növelte a versenyt, valamint az érdeklődést is. Nem lehet azonban minden tényezőt mérni, néhány területen valamilyen oknál fogva állandóan magasabb arányú a résztvevők száma, valamint ha valaki egyszer részt vesz egy előválasztáson, annál nagyobb az esélye, hogy a következőn is meg fog jelenni. Olyan kontrollálhatatlan közéleti témák is közbeszólnak, mint hogy egy vitás döntésről kell majd nyilatkoznia, irányt váltania a következő kormánynak. Az utóbbi időben ugyanakkor egyre többen szavaznak azért, mert átérzik a választások fontosságát, ahelyett, hogy csupán személyes, állampolgári kötelezettségüknek éreznék a részvételt (Patterson, 2011).

### *Előválasztások itthon*

Az előválasztásokra itthon több okból is szükség van. Egyrészt, a választási törvény változásai tették elkerülhetetlenné valamilyenfajta összefogás létrejöttét, másrészt a demokratikus folyamatok és a részvételi demokrácia megerősítése is egyre növekvő igény van. A megfoghatóbb ezek közül az új választási törvény (Republikon Intézet, Választás '14, 2014), melyben a parlamenti képviselők száma 368-ról 199-re csökkent, melyből 106 helyre lehet egyéni választókerületből mandátumot szerezni. Másrészt garrymandering módszerrel, azaz a választókerületek újrarajzolásával, olyan kerületeket hoztak létre, melyekben az erős ellenzéki táborokat növelték ellenzéki települések hozzácsatolásával, míg a vitás területekhez jobboldali szavazó egységet csatoltak. Ezzel erősítve a korábban bizonytalan kerületeket és a biztosan elvesztett kerületek méretét növelték. A korábbi kétfordulós rendszer megszüntetése sérti nagymértékben a baloldali pártokat, hiszen, ha egy jelölt nem tudta a szavazatok legalább 50%-át megnyerni, akkor koalícióba csatlakozhattak a képviselők, lemondhattak egymás javára a pozícióról. Azonban 2014 óta a relatív többséggel is mandátumot lehet nyerni. A Republikon Intézet kutatása alapján 85 választókerületben került volna sor a régi rendszer szerint a második forduló megrendezésére. A győzteskompenzáció a másik olyan változás, amely jelentős mértékben csökkenti a balliberális pártok mandátumszerzését, ugyanis a korábbi kiegyenlített versenyre inspiráló rendszer helyett a győztesnek ad további részletszavazatokat az országos listára. Ennek következtében az egyéni képviselőjelölt, aki nem jutott kerületében mandátumhoz, csak második helyen végzett, nem indul jobb helyzetből az országos listára való választásnál, mint valaki olyan, aki elhanyagolható számú szavazatot kapott. Ezen változások következtében néztek az ellenzéki szervezetek olyan fajta innováció iránt, mely segíthetné a mandátumhoz jutásukat, valamint a kormányváltásra is lehetőséget biztosíthatna. A 2014-es választások során megpróbálkoztak az együttműködéssel a pártok, azonban ez nehézségekbe ütközött, az előválasztás folyamán egy lazább kapcsolat alakulna ki a pártok között, mely mégis közös erőként reprezentálná a liberális ellenzékét.

Az előválasztások sikere tehát elsősorban attól függ, hogy a balliberális pártok összefogásra szánják-e magukat, hogy közösen, kormányváltó erőként jelenjenek meg. Jelenleg

az előválasztás főbb támogatói Magyarországon a Republikon Intézet, Tóth Zoltán, a Szalay kör, valamint a Párbeszéd Magyarorszáért. Utóbbi az a párt, amely saját javaslattal is rendelkezik, de személyenként is kiállnak a koncepcióért, így tett például Karácsony Gergely (hvg.hu, Karácsony Gergely levelet írt az ellenzéki pártoknak: az előválasztás az egyetlen megoldás, 2016.) és Szabó Zsolt (hvg.hu, A PM szerint Dunaújváros is az előválasztást igazolja, 2016) a dunaújvárosi választások kapcsán. A pártból még Szabó Tímea (Dull, 2016.) valamint Tordai Bence (Bákonyi, 2016.) is hangsúlyozzák, hogy az előválasztás hívei. Az MSZP is nyit a javaslat felé, éppen ezért foglalták alapszabályba az előválasztás lehetőségét (Dull, Nem lesz itt előválasztás, ez nem Amerika!, 2015.), melyen felül Mesterházy Attila (Nuszbaum, 2016.) és Botka László (Dull, Botka kibukott a szocialistákra, 2016.) is megerősítette azt a hozzáállást, miszerint minél hamarabb az előválasztásokról folyó vitákra kell koncentrálniuk a pártoknak. Az Együtt is belátja, hogy bár az előválasztási előterjesztés nem tökéletes, egyelőre nincs jobb megoldás. (Pápa, 2015.) Ezzel szemben a DK (Zubor, 2015.) és a Liberálisok (Lőrincz, 2016.) nem tartják késznek a baloldali pártokat egy előválasztási intézményen keresztüli együttműködésre.

### *Előválasztások külföldön*

Egy előválasztás levezénylésére nincs egy olyan minta külföldön, amire minden érdeklődő ország építi a saját politikai környezetében elképzelhető változatát. Ezzel éppen ellenkezőleg, az ország szokásainak tekintetében alakítják ki az előválasztások rendszerét, a kultúrában ismert módszerekre alapozzák koncepciójukat. Leghíresebb példa az előválasztásokra az Egyesült Államokban található, mely egy bonyolult, idővel folyamatosan megújuló rendszerre épül. Uruguayon is élnek azonban az előválasztások adta lehetőségekkel, egyedüli olyan országgént, ahol a pártoknak kötelező nyílt előválasztásokat tartaniuk az elnökjelölt-választáshoz (Buquet & Pineiro, 2011).

A két extrém példa mellett azonban hozzánk kultúrában és földrajzilag is közelebbi országok is előszeretettel erősítik demokratikus jogaikat előválasztások formájában. Míg Nagy-Britanniában csupán néhány választókerületben voksolhattak a szavazók a parlamenti képviselőkről (Paun, 2011), Franciaországban kiterjesztették az előválasztásokat. Régebben az előválasztásokat csak szocialisták tartották meg a következő választások alkalmával, 2017-ben már a konzervatívok is a szavazókra bíznák jelöltjeik megválasztását, valamint Franciaországban is felmerült egy összes baloldali pártot összefogó előválasztás lehetősége (Lorimer, 2016). Olaszországban (Pasquino, 2011) a Demokrata Párt indít előválasztást, hogy a koalícióból alakult párton belül versennyel legyen lehetőségük eldönteni, hogy ki a nyertes jelölt. Itt nyílt szavazás folyik, melynek feltétele egy eurós jelképes összeg befizetése, valamint a párt nyilatkozatának elfogadása, aláírása. A szavazók mind az egyéni képviselő, mind a pártvezető jelöltekről döntenek. Németországban a Zöld párt 15 jelöltje közül van lehetősége a mintegy 60.000 főből álló párttagságnak megszavazni a nyertest. (MNO, 2012) Ezek a nemzetközi példák, mind arra világítanak rá, hogy a nyugati világban a demokratikus pártok egyre nagyobb szeretettel vonják be a társadalmat a jelöltek választásába, ezzel is érdeklődést keltve a szavazókban a politika iránt. Míg ez országonként változó formát ölthet, az kétségtelenül látszik, hogy ahol választók számára ismert és érthető rendszerre alapozzák az előválasztási szabályokat és ahol elkezdődik a folyamat, ott egyre több párt veszi ki a részét az előválasztásokkal járó pozitív hatásokból.

#### **Republikon Intézet javaslata**

A Republikon Intézet előválasztási javaslata (Republikon Intézet, 2015) az első olyan, amely körbejárja a téma legfőbb részleteit, valamint amelynek segítségével egy előválasztás megszervezése nem csak lehetséges, de sikeres is lehet. Ezért a szükségesség okaitól kezdve a megvalósítás részleteiig ajánlásokkal áll elő a baloldali liberális pártok számára.

### *Az előválasztás szükségessége*

A Republikon Intézet két fő tételre alapozza az előválasztások szükségét: egyrészt fontos, hogy a demokratikus jogok köre szélesedne egy ilyen jellegű szavazással, másrészt pedig a megváltozott választási törvény hatására a baloldali liberális pártok rákényszerülnek az összefogásra.

A demokratikus jogkörök az előválasztás bevezetésével kiterjednének, mind a választópolgárokra, mind a pártokon belüli demokratikus intézményekre. Donatella della Porta (della Porta, 2013) világít rá arra a trendre, miszerint a demokrácia-kutatók gyakran találják szemben magukat azzal a paradoxonnal, hogy bár a demokratikus értékeket honosító országok száma folyamatosan nő, a benne élő állampolgárok elégedettsége erős csökkenést mutat. Sabrina Zajak (2013) is egyetért ezzel a nézettel és kiegészíti azzal, hogy az 1970-es évek óta csökken a liberális demokráciák fontossága. Az általános csalódottság a demokráciában, a liberális, azaz reprezentatív demokráciában való elégedetlenségéből fakad, hiszen az emberek négyévente megrendező szavazásnál gyakrabban képviseltetnék érdekeiket, demokratikus jogukat erősebben érvényesítenék. Ebből a kiindulópontból megközelítve láthatjuk, hogy egy olyan platform, ahol a politikusok nem csak egymás között, de civil szervezetekkel és állampolgárokkal is eszmét cserélhetnek, erősen növelné a nép érdekeltségét és részvételét. Ezen felül nem csak a nép használhatja ki állampolgári jogait, hanem a pártok is egy nyitott, transzparens rendszeren keresztül választanák meg képviselőiket. Így nem csak a részvételi demokráciát erősítené egy előválasztás, hanem ezen felül versenyt generálna a politikusok között, ami innovációhoz vezet.

Az előválasztások bevezetése növelné a baloldali és liberális pártok esélyeit a kormányváltásra, melyet a megváltozott választási törvény jelenleg nagymértékben gátol. (Republikon Intézet, A Republikon Intézet előválasztási javaslata, 2015). A probléma kétrétű, egyrészt a választások alatt a második kör megrendezésének lehetőségét vonták vissza és egyfordulós választási rendszert vezettek be, másrészt pedig a győzteskompenzáció is dolgozik az ellenzéki pártok ellen. Korábban arányosítás segítségével a vesztes egyéni jelöltre adott szavazatok átkerültek az országos kompenzációs listára, most azonban az egyéni választókerületben győztes párt annyi szavazatot visz, amennyivel többet szerzett a második helyen jelölnél. Ez ösztönzi a pártokat az együttműködésre, és bár a problémát realizálta az ellenzék, a 2014-es választásokon nem sikerült összedolgozniuk. A 2014-es választások alatt három különböző felállásban tudták a szavazók a voksukat leadni, azonban ez nem tántorította el a szavazókat a baloldali pártoktól.

### *Személyi kérdések – kiről szavazunk és ki indulhat*

A Republikon intézet javaslata szerint kétfajta szavazás menne végbe ugyan azon a napon, mind miniszterelnök, mind pedig egyéni képviselő jelölt választásra kerülne sor, melyek megfelelő számú ajánlással érhetőek el. A miniszterelnök-jelöltek 5000 ajánlás összegyűjtése esetén versenghetnek a pozícióért. Ezen jelöltek akár civilként, pártalapítás nélkül is indulhatnak a választásokon. Ugyanez igaz a 106 egyéni képviselői posztért induló személyekre, nekik azonban csupán 250 ajánlást kell összegyűjteniük az indulásért. Míg a miniszterelnöki jelöltek országos vitákat folytatnak és beszédeket mondanak az egész előválasztási időszakban (8-10 hét), addig az egyéni képviselőknek négy hét kampányra van lehetőségük az előválasztás napjáig.

### *Szavazási módszer*

Problémaként merül fel, ha olyan szavazók is részt vesznek a választásokon, akik nem baloldali, liberális nézeteket vallanak, esetleg tömegesen, szándékosan sabotálnák a választások sikerességét. Ezen okból olyan jellegű költségek növelésével igyekeznek kizárni az érdektelen szavazókat, amelyek csak egy ilyen irányultságú voksolók számára számítanak csekélynek. Ilyen például a személyes szavazás, mely utazást és időt igényel, az előzetes online vagy személyes regisztráció, mely az értéknnyilatkozat aláírásával jár, valamint egy 200 Ft-os jelképes összeg befizetése, mely a költségek finanszírozásához is hozzájárul. Ezen felül egy Előválasztási Bizottság felállítását is javasolják, melynek feladata a jelöltek ajánlásának és szavazók adatainak biztonságos kezelése.

A szavazás menetére a Republikon Intézet két lehetőséget is felvázol, egy egyszerűbb és személyesen történő egyfordulós módszert, valamint egy kétfordulós rendszert, melynek második fele online platformon működne. Az Intézet különbséget tesz a miniszterelnök és az egyéni képviselő jelöltek megválasztása között is. Az első szavazást megelőző szakaszban a baloldali liberális pártok egy országjáró kampányt folytatnak 8-10 héten keresztül, ahol a résztvevők beszédeket, valamint vitákat hallgathatnak meg a jelöltek között. A viták a megyeszékhelyeken folynak, azonban ezeket nagyobb városok intézményeiben, iskolákban, művészeti központokban is követni lehet kivetítőn keresztül, valamint online bárhol. A beszédek lezajlása után kerül sor a szavazásra, megyeszékhelyeken és fontosabb területi városokban. A szavazatösszesítés folyamatosan megy végbe, majd mikor mind a 19 megyei és fővárosi szavazatokat összesítették és kialakul a végleges eredmény két lehetőséget vázol fel a Republikon Intézet. Miniszterelnök jelöltként indulhat a legtöbb szavazatot gyűjtő személy, vagy egy második forduló megrendezésére kerül sor, melyben a két legtöbb szavazatot gyűjtő jelölt közül kerül ki a győztes. Ez a második forduló online rendszeren keresztül menne végbe egy héttel a budapesti szavazás után. A második forduló nyertese az a jelölt, akire a legtöbb voks érkezik az online zajló körben.

Az egyéni képviselők négy hét kampányidőszakát egy tíznapos ajánlásgyűjtés előzi meg, mely során 250 ajánlást szükséges összegyűjteniük ahhoz, hogy jelöltként indulhassanak az előválasztásokon. Az indulás ebben az esetben is nyílt, mind a pártok, mind a civilek számára. A kampány négyhetes szakasza után a miniszterelnök-jelölt választás megyei vitájával egy napon megy végbe az egyéni képviselőválasztás is, melyet szintén beszédek és viták előznek meg. A szavazás személyesen zajlik a megyeközpontokban, valamint a nagyobb településeken is, melyek számát és helyét az Előválasztási Bizottság határozza meg. Ebben az esetben azonban az Intézet egy egyszerű egyfordulós, relatív többségi szavazást ajánl, így az előválasztás napján a legtöbb voksot kapó jelölt a nyertes.

### *Finanszírozás*

A Republikon Intézet a finanszírozást egyrészt a szavazók általi 200 Ft-os befizetésekből oldaná meg, másrészt pedig a pártokat buzdítja arra, hogy saját költségeiket finanszírozzák, melybe beletartozik az országjáró kampány és a szavazás finanszírozása.

### *Felmerülő kritika*

A Republikon Intézet javaslata egy a témát teljes egészében lefedő elképzelés, mely alapján lehetséges lenne az előválasztások lebonyolítása. Azonban felmerülhetnek kérdések az ajánlással kapcsolatban a pártok összehangolásáról, a finanszírozásról, az online szavazási módszerről, valamint a csupán nagyobb településeken való szavazásról.

Első sorban a pártokkal kapcsolatban merülhet fel kétely. A javaslatban fontos szerepe van annak, hogy a baloldali pártok közösen állítsanak programot és finanszírozzák az előválasztással járó költségeket. A 2014-es választások során sem sikerült megoldani a problémát, miszerint az együttműködéshez közös víziókra van szükség. Ennek következtében jogosan merülhet fel a kérdés, hogy ez miért változna meg az előválasztások hatására. Azonban az előválasztások egyik fontos eleme, hogy a jelöltek saját elképzeléssel állnak elő, melyek erősségeire és gyengeségeire a viták során fény derülhet. Az összehangolt program az előválasztások alatt csupán annyit jelent, hogy a balliberális pártok értekeiket egyeztetik, a konkrét nézeteik különbözhetnek. Erre szükség van az Értéknyilatkozat miatt is, hiszen azok a polgárok jelennek meg a választásokon, akik egyetértenek a főbb irányvonalakkal. Azonban az még nem világos, hogy miért vállalnák a pártok azt az extra költséget, ami az országjárással, előzetes kampányperiódussal és a szavazással jár. És bár az előválasztás költségei tényleg problémát jelenthetnek, egy új demokratikus folyamat, mely a népet igyekszik közelebb hozni a politikához előreláthatóan nagy média figyelemre tehet szert. Azaz az ingyen média kihasználásával magas megjelenést biztosítana a sajtó, melyet a választások alkalmával

előnyükre fordíthatnak a pártok. A PM javaslatában megjelenő magyarázat is támpontot adhat a kérdés megválaszolásában, miszerint minél inkább bevonjuk az embereket a hétköznapi politikába, annál szívesebben támogatják a pártokat.

Másik kérdéskör a szavazási módszerekhez kötődik, egyrészt az online szavazás vethet fel problémákat, másrészt pedig a személyes szavazási lehetőség is, mivel az csak a nagyobb településeken lesz lehetséges. Mind a két kérdés jogos, hiszen az idősektől és az anyagilag hátrányos helyzetben lévőkől vonja meg a lehetőséget, hogy a szavazásokon részt vegyenek. Ezen problémák kiküszöbölésére szolgál az, hogy az Intézet két javaslattal állt elő a miniszterelnöki szavazásról: amennyiben a pártok problémásnak találhatják a második forduló online szavazását, lehetőségük van az egy fordulós relatív többségi rendszert választani. Míg az, hogy csak a nagyobb településeken van lehetőség szavazni nem csak, hogy költséghatékony, de kutatások alapján nem is zárja ki a baloldali szavazók többségét. Ennek oka az, hogy a kisebb falvakban jelentős mértékben csökken a bal és liberális oldali iránti érdekltség, azaz nem csak az elveszett szavazatok aránya nem lenne jelentős, de még a megszólított választók között megjelenő érdektelenek arányszáma is csökkenhet. A Republikon Intézet kutatása mutatja, hogy a 2014-es választások alkalmával a Fidesz szavazóit alig kevesebb, mint félmillióan idős, alacsonyabb végzettségű és anyagilag hátrányosabb helyzetű személyek teszik ki. (Republikon Intézet, A Fidesz Szavazói, 2015). Egy újabb költség merül fel, mely akadályozza az érdektelenek voksolását és a szavazás szabotálásának esélyeit.

### **Tóth Zoltán és a Szalay kör javaslata**

A két javaslatot egy fejezetben belül kezeli a tanulmány, mert mind a kettő nagyobb súlyt helyez az előválasztás szükségességére, annak pozitív hatására a demokráciára mind a pártokon belül, mind pedig kívül, mint egy teljes körű javaslat kifejtésére, mely a vizsgált szempontokra választ adna. A Szalay kör javaslatára különösen igaz ez az állítás, hiszen kifejtésük nagy részében az előválasztás előnyeit elemzik különböző szempontok szerint, míg Tóth Zoltán kifejti három variációban a választási módszerről való elképzeléseit.

#### *Az előválasztás szükségessége*

Tóth Zoltán (Tóth, 2012) arra alapozza az előválasztások szükségességét, hogy az új választási törvény demokráciai deficitet okoz, hiszen a célja a hatalomra való törekvés és annak megtartása. A szavazások folyamán nem derül ki, hogy koalícióból milyen arányban szavaznak a pártokra, azt nem is említve, hogy melyik pártra adtak le voksot nagyobb százalékban. Mindemellett jelenleg a jelöltek választásába sincs beleszólása a népnek, egy párton belüli, zárt folyamatként megy végbe a választásuk. S míg az előválasztások választ adhatnak az új törvény problémájára, ugyanakkor képes a civilek politikába való befolyását és beleszólását növelni, azáltal, hogy vitákon vehetnek részt és beleszólhatnak a jelöltek megválasztásába.

A Szalay kör (Szalay kör, 2015.) célja az előválasztási javaslattal az, hogy bevonják a pártokat egy új társadalmi párbeszédbe, és olyan utat világítsanak meg, melyen keresztül pártatlanul tud végbemenni az előválasztási folyamat. Ennek az új intézménynek a szükségét abban látják, hogy a Fidesz-KDNP kormány nem fog lehetőséget teremteni egy tisztességesebb választásra, ezért a pártoknak kell alkalmazkodniuk az új rendszerhez. Továbbá alapjaiban közös értékeket kell meghatározniuk a szervezeteknek, amik azonban mégis különbözhetnek egymástól. A kör demokratikus, kommunikációs, szervezeti és politikai integrációs újításként tekint az előválasztásra. Nem csak a társadalmat vonják be a részvételi demokráciai vonal erősítésével, hanem a médiát, civileket, választásokhoz tartozó szervezeteket is. Egy széles réteget lehetne ezzel az újítással elérni, hiszen a kormányváltás nem csak a baloldali pártok szívügye, hanem a civil szervezeteké és a népé egyaránt, mely az előválasztásoknak köszönhető együttműködésre alapulna. Kiemelik, hogy nincs egy közös előválasztási modell a világon, minden országban a saját hagyományokon nyugszik a rendszer, így nem egy külföldi modell átvételére buzdítanak, hanem a saját szokásainkon alapuló intézmény kialakítására. Nem fejtik ki bővebben azonban, hogy Magyarországon mi lenne a megfelelő alapja a választások lebonyolításának. Egyedül az időpontokról tesznek javaslatot, miszerint a miniszterelnök-jelölt

választásra 2017 tavaszán kell sort keríteni, majd fél éven belül az egyéni jelöltekre is. Ez elég időt ad az országnak arra, hogy megismerhesse az ellenzék jelöltjeit.

### *Személyi kérdés – kiről szavazunk, és ki indulhat*

Tóth Zoltán (Tóth, 2012) két szavazati lapos előszavazást képzel el, melyből az egyik az egyéni választókerületi induló szervezetről szólna, míg a másik az országos listán belüli pártra. Úgy fogalmaz, hogy mind két esetben jelölhető bármilyen állampolgár, aki „megfelel a hatályos országgyűlési képviselői választáson a passzív választójog feltételeinek”. Minden szervezet két jelöltet indíthat, akik között preferencia-sorrend állítható fel, valamint civilek is indulhatnak.

### *Szavazási módszer*

Tóth Zoltán mind az egyéni választókerületi, mind az országos listás jelöltek preferencia-sorrend felállításával választaná ki. Az egy szervezetről érkező egyéni választókerületi jelöltek között is verseny áll fent. A szavazónak ugyanis nem csak a szervezetre, esetleg független jelöltre kell szavaznia, hanem a jelöltek között preferencia-sorrendet is fel kell állítania.

Az előválasztás eredményének meghatározására Tóth Zoltán 3 variációt is felvázol az egyéni képviselők esetében. Első esetben az a jelölt a nyertes, amelyik a legtöbb embernél szerepel első preferenciaként. Második lehetőség szerint a nyertes az a jelölt, aki a szavazatoknak több, mint a felénél első preferenciaként jelölnek meg. Az egyéni választókerületből vesztesként kikerülő jelölt, aki a nyertes után a legtöbb első preferenciával rendelkezik töredékszavazatot kap az országos listához. Amennyiben senki nem kapja meg a szavazatok felét, minden jelölt töredékszavazatot kap és az országos lista alapján központilag választanak jelöltet. Harmadik esetben pedig az egyéni jelöltek elért eredményeik alapján kerülnek az országos listára, ennek az összesített szavazatai alapján arányaiban legjobban szereplő jelölt kerül ki nyertesként.

Az országos listára való jelölésnél a tagszervezetek szintén több embert jelölhetnek, akik között a szavazóknak preferencia-sorrendet kell felállítaniuk. Így a voksoló egy szervezetet választ, majd annak 10 jelöltje között preferencia-sorrend felállításával jelzi, hogy kit látna legszívesebben a listán. A közös listán végül a leadott szavazatok arányaival azonos mértékben nyernek a jelöltek pozíciót, míg szervezeten belül a leadott preferencia-sorrendek határozzák meg, hogy kit jelölnek a listára.

A többszöri és érvénytelen szavazást névjegyzékkel és a személyes azonosítás lehetőségével képzelem el, akár karszalaggal, UV fényben megjelenő pecséttel esetleg kártya használatával.

Bár Tóth Zoltán nem mondja ki explicit, hogy a szavazást személyesen képzelem el, a kártya, karszalag, pecsét, valamint, hogy a szavazási módszernél kitér arra, hogy két egymást metsző egyenessel lehet szavazni, valamint arab számokkal a sorrendbe helyezéskor, erősen utalnak erre a variációra.

### *Finanszírozás*

Tóth Zoltán nem említi, hogy a pártok hogyan tudnák finanszírozni az előválasztásokkal járó költségeket.

### *Felmerülő kritika*

Tóth Zoltán javaslata viszonylag hiányos, nem tér ki mélyen arra, hogy milyen feltételekkel indulhatnak jelöltek az előválasztásokon, hogy ki vehet részt a szavazáson, hogyan lehetne finanszírozni a felmerülő költségeket. Ezen felül a vizsgált javaslatok közül ez az egyetlen, mely nem említi a miniszterelnök-jelölt választását, ehelyett az országos listán induló jelöltekről

tervez szavazást. S bár az országos listáról szóló szavazás releváns, hiszen ezek a képviselők fognak nap, mint nap kiállni és vitázni a polgárok érdekeiért és választják meg a miniszterelnököt, a miniszterelnök-jelölt talán egy ennél is fontosabb pozíció. Tekintve, hogy indirekt módon, a nép beleszólása nélkül választ az országgyűlés miniszterelnököt, előválasztás ennek a személynek a kilétéről egy újabb ponton tudná a választókat közelebb hozni a politikához és hallgatná meg véleményüket. Mindemellett a miniszterelnök feladata, hogy a kormány politikáján belül egy meghatározott irányt mutasson, mely különböző jelöltek esetén változhat. Másik kritikus kérdés az, hogy bár a többszöri, érvénytelen szavazás ellen dolgoz ki módszereket Tóth Zoltán, még sincs javaslata arra, hogy hogyan érhető el csak a megszólított balliberális célcsoport, hogy az előválasztások szabotálásának esélyeit minél kisebbre csökkentsse. Továbbá a költségek finanszírozásával sem foglalkozik Tóth, ami személyes szavazásoknál megsokszorozhatja a kiadásokat.

A Szalay kör javaslata vonzóvá és korrektté akarja tenni az előválasztások ötletét minden párt számára, ezért elmélyül annak pozitív hatásaiban az országra, pártokra és demokráciára tekintettel. Azonban nem fogalmaz meg egy javaslatot mely kitérne akár a jelöltekre, a szavazókra, a választás módszerére és menetére, finanszírozásra. Ezáltal önmagában, mint követhető választási javaslat nem állja meg a helyét, azonban alkalmas, mint előzetes figyelemfelkeltés, mely pozitív hatással lehet a pártok előválasztási részvételére való hajlandóságban. Az időleosztásról szóló javaslat megfelelőnek tűnik, azonban hiányzik belőle a pártok közötti egyezkedés kezdetének időpontja.

## **PM javaslata**

### *Az előválasztás szükségessége*

A Párbeszéd Magyarországért a demokratikus értékek növelésében látja az előválasztások legfontosabb értékét. (Párbeszéd Magyarországért, 2016.) Esetükben egy olyan nyílt előválasztási folyamatról van szó, melyben a jelöltek kiválasztásáról döntenek a szavazók és az ellenzéki pártok közötti együttműködést katalizálja az értékek szinkronizálásával, miközben egy olyan platformot teremt, ahol a viták kibontakozhatnak.

### *Személyi kérdés – kiről szavazunk és ki indulhat*

A PM három szavazólap leadását javasolja, ezzel miniszterelnök, egyéni jelölt és országos listára való jelöltekre voksolhatnának a megjelentek. A PM sem szigorítja az indulást, mind pártokból delegáltak, mind független jelöltek indulását támogatja, amennyiben összegyűjtik a megfelelő számú ajánlást. Elfogadja a Republikon Intézet ajánlatát, miszerint az egyéni jelölteknek 250 ajánlásra van szükségük, azonban az országos lista jelöltjeinek a PM szerint 1000, míg a miniszterelnöknek 5000 ajánlást kell összegyűjteni, hogy jelöltként indulhassanak az előválasztásokon.

### *Szavazási módszer*

A PM egyetért a Republikonnal a kampány lefolytatásában, támogatják, hogy vitákat és beszédeket lehessen hallgatni megyeszékhelyeken, melyeket a választókerületi központokban is nyomon lehet majd követni kivetítőn keresztül. Abban is osztja az Intézet véleményét, hogy a szavazás a vitákat követve személyesen a megyeszékhelyeken, valamint a nagyobb településeken menjen végbe. Támogatják azonban, hogy a személyes szavazás mellett a voksokat internetes felületen keresztül is le lehessen adni ugyanazon a napon, amikor a személyes szavazások és a beszédek is végbemennek. Mindezt azzal indokolják, hogy az előválasztás akkor demokratikus folyamat, ha a szavazóhelyek száma megközelíti a választásokét. Annyival egészítik ki a Republikon javaslatát, hogy mindenhol, a nagyvárosokon kívül is követhetővé tennék a programokat. Növelnék továbbá a részvétel költségét azzal, hogy előre elkészítenének



egy névjegyzéket a szavazókról, melyet egy aktív regisztrációs kampány előzne meg és az személyes információ (telefonszám, email cím) megadásával járna.

A PM a Republikon Intézettel ellentétben az abszolút többségi szavazatot támogatja, valamint a preferencia-sorrend kialakítása is felmerül javaslatukban. Az egyéni képviselők megválasztásánál is abszolút többségi szavazat alapján állapítanak meg a jelöltet, ezzel inkább egy kevésbé radikális, többek által elfogadott jelöltet támogatva, mint egy erős, de a rá nem szavazók által elfogadhatatlan jelöltet. Egy ilyen jelölt ugyanis szerintük jobban képes mobilizálni, mint egy megosztó személyiség. Javasolják a preferencia-sorrend felállítását az egyéni képviselőknél is. A listás jelöltek szabadlistás választását támogatja a PM, azaz a közösen állított listáról a szavazónak sorrendbe kell helyeznie az általa preferált jelöltet, ezzel különböző mértékben növelve a mandátumhoz jutás esélyeit maximum 10 indulónak. Ezek után az országos lista egy egyszerű összesítés alapján áll elő. Végül pedig a miniszterelnök-jelölt választásnál ismét abszolút többségi preferencia szavazást javasol a párt a korábban említett okok miatt, azaz egy általánosabban elfogadott jelöltet támogatnának egy megosztó személyiség helyett. Minden szavazati lapot akár online, akár személyesen a hagyományos szavazóurnákba is le lehet majd adni.

### *Finanszírozás*

A Párbeszéd Magyarországért konkrét finanszírozási tervvel készül a javaslatukban, melyet számadatok kalkulálása előzött meg. Számolásaik szerint az előválasztások költségei, az országjárással és szavazások lebonyolításával együtt akár az egymilliárd forintot is megközelíti. Azonban a probléma szerintük orvosolható, hiszen tapasztalataik alapján minél jobban bevonják az embereket a döntéshozatalba, és közelebb kerülnek a politika készítéséhez, annál szívesebben járulnak anyagilag a pártok költségeihez. Azaz, ha 300.000 főt megmozgatnak az előválasztások, akkor átlagosan 3000 Ft-os hozzájárulással már lehetne a költségeket fedezni.

### *Felmerülő kritika*

Tekintve, hogy a PM javaslata egy reakció a Republikon Intézet által kidolgozott módszerre, ezért néhány korábban felmerült kritikára igyekeznek választ adni, így például arra, hogy csak a nagyobb településeken van lehetőség szavazni. Erre megoldásként azt ajánlják, hogy online is legyen mód a voksok leadására. Tekintettel azonban arra, hogy az online módszert azért javasolják, hogy a szavazópontoktól messze eső településekről is lehetőség legyen szavazni, nem tekinthető a legjobb megoldásnak. Azok, akiknek nincs lehetőségük a szavazóurnákhoz járulni, feltételezhetően idősek, mozgásukban korlátozottak, anyagilag hátrányos helyzetűek, tehát éppen ez a réteg az, amelynek kevés tudása és/vagy hozzáférése van az internet használatához. Mindemelllett, mint a korábbi kutatás (Republikon Intézet, A Fidesz szavazói, 2015) bizonyította, a kisebb falvakban a szavazók nagy része a Fidesz-KDNP koalíciót támogatja, így nem esik el értékes szavazatoktól a bal és liberális oldal. Az online szavazás szintén megoldásként merülhet fel a költségek csökkentésére, azonban ennek előfeltétele az előzetes regisztráció, ami viszont a helyszínen megjelenteket, érdekeltté váltakat vonná meg a szavazás lehetőségétől.

Másik felmerülő probléma a preferencia-sorrend felállításával történő szavazás, ami nem csak, hogy ismeretlen Magyarországon, hanem a legnagyobb tájékozottságot előfeltételező rendszer is. Ennek kiküszöbölésére a PM egy online és személyesen is elérhető Kisokost ajánl az országos lista aspiránsokról. Ennek tanulmányozása, és egy informált döntés hozatala azonban jelentősen meghosszabbítja azt az időt, amit a választó a szavazásra való felkészüléssel tölt. Ez az időtartam több embert is elrettenthet a résztvételtől. Egy másik probléma, melyet leginkább Ausztráliában lehet megfigyelni a preferenciaválasztásokkal kapcsolatban, tekintve, hogy ott kötelező a szavazásokon való részvétel, az úgynevezett „szamár szavazás” (donkey voting). Azok a szavazók, akik így voksolnak, egy olyan preferencia-sorrendet állítanak fel, mely a jelöltek felsorolásával egyezik. Az első helyen szereplő jelöltet egyes, a második helyen szereplő jelöltet kettős, a harmadik jelöltet hármas (és így tovább) preferencia-sorrendbe rakják. (Mackerras,

1968) Ez a jelenség azonban máshol is megfigyelhető, például Írországból végeztek kutatásokat a témában. (Robson & Walsh, 1973, June) Ez a jelenség tehát több lehetséges problémára is rávilágít a preferencia szavazással kapcsolatban. Egy Magyarországon ismeretlen rendszer nem tudjuk milyen hatásokat és eredményeket produkál. Másrészt a pártok és jelöltjeik között kérdéses, hogy milyen módon döntenék el, milyen sorrendben jelenjenek meg a szavazási lapon. Amelynek mikéntje megérthető ellenvetéseket generálna.

### **Összehasonlítás**

A következő szakaszban a négy megvizsgált előválasztási javaslatot hasonlítja össze a tanulmány az elemzési szempontok szerint, azaz a javaslat összeállításának okai, szükségessége, a választás résztvevői, a szavazati módszerek és finanszírozás kérdései szerint. Ebből az elemzésből a Szalay kör javaslata arányaiban tekintve kevesebbet fog megjelenni, hiszen a kérdésnek a pozitív hatásaira fektették a hangsúlyt egy konkrét terv kidolgozása helyett, melyre a többi tanulmány kevésbé reflektál.

### *Előválasztás szükségessége*

A négy javaslat összességében ugyanazokat a problémákat azonosítja az országban és a választási törvénnyel kapcsolatban, melyre az előválasztásokat tartják a megfelelő válasznak, azonban különböző témákra fektetik a hangsúlyt. A kidolgozók igényt látnak egy olyan rendszerre, amelyben a balliberális pártok össze tudnak fogni és egyesült erővel tudnak kiállni a kormány ellen és szükségét látják az innovációnak, valamint új demokratikus eszközök beágyazására, a civilek bevonására a politikába.

A Republikon Intézet kiemeli, hogy mind a megváltozott választási törvény, mind a demokratikus folyamatok erősítése okot ad arra, hogy előválasztások keretében döntsünk a miniszterelnök és egyéni képviselő jelöltekről. Ez az intézmény a részvételi demokrácia erősítésére szolgál, a pártokon belül is hangsúlyozza az átláthatóság jelentőségét, valamint megoldást nyújt a politika iránti hanyatló érdeklődés ellen. A választási törvényben a második kör megszervezését hiányolja és a győzteskompenzációt kifogásolja. (Republikon Intézet, 2015) A Szalay kör szintén mindkét aspektusát megragadja az előválasztás szükségességének, s míg belátja, hogy a jelenlegi kormány nem fog egy egyenlőbb választási rendszert kialakítani, az előválasztás előnyeivel és újításaival világít rá az előválasztások szükségességére. Kiemeli, hogy demokratikus párbeszédet alakít ki az intézmény, mely a demokratikus folyamatokat rögzíti a párton belül és azon kívül is. (Szalay kör, 2015.) Ezzel szemben Tóth Zoltán a megváltozott választási törvény utáni szükséges innovációként vezeti be az előválasztásokat, melyek amellet, hogy kormányváltásra képes erőt tudnak alkotni, még a civilek politikai befolyását és érdeklődését is növelhetik. (Tóth, 2012) A Párbeszéd Magyarországot pedig a demokratikus eljárási folyamat, és a baloldali ellenzéki pártok közötti együttműködés jelentőségére koncentrálna, mikor a javaslat létrehozásának szükségességét magyarázza. (Párbeszéd Magyarországot, 2016.)

### *Személyi kérdések – kiről szavazunk, és ki indulhat*

A Párbeszéd Magyarországot javaslja, hogy a legnagyobb körben, három pozícióról is döntsenek a szavazók az előválasztások során; a miniszterelnök, a 106 egyéni képviselő és az országos listára aspiráló jelöltekről kerüljön sor a választásra. (Párbeszéd Magyarországot, 2016.) Bár a Szalay kör nem specifikálja elképzeléseit a témában, sem a Republikon Intézet sem Tóth Zoltán nem javasol ilyen nagyszabású előválasztást. A Republikon miniszterelnök-jelölt és egyéni képviselő választást javasol, míg Tóth Zoltán a miniszterelnöki aspiránsokról nem szavaztatna az előválasztások folyamán.

Az indulókat illetően Tóth Zoltán határozza meg a legszélesebb kört, hiszen azt javasolja, hogy szervezet vagy akár független jelöltként is indulhatnak a jelentkezők, amennyiben megfelelnek a hatályos szabályozásnak. (Tóth, 2012) Ennél mind a Republikon (2015), mind a PM (2016) szigorúbb szabályozást vezetne be. Egyetértenek abban, hogy a jelöltek indulása a

megfelelő számú ajánlás összegyűjtésével mehessen végbe, amennyiben a jelölt aláírja az Értéknnyilatkozatot. Az egyéni képviselőknél mind a két javaslat 250, a miniszterelnöki pozícióért indulóktól 5000, míg az országos listára vágyóktól 1000 ajánlást várnak el az induláshoz.

### *Szavazási módszerek*

A szavazási módszerek a legszerteágazóbbak a javaslatok között, több javaslatban akár egynél több opció is megjelenik, melyek változhatnak metódusukban annak függvényében, hogy milyen pozícióra választunk jelöltet. A Szalay kör erre a témára sem tér ki javaslatában.

Miniszterelnök-jelölt választásra a Republikon Intézet (2015) és a PM (2016) tett javaslatot, melyek alapjaikban különböznek. Míg a Republikon relatív többségi egyfordulós szavazást javasol, vagy két fordulót, melynek második felében a legjobb két jelölről szavazhatnak az érdeklődők, addig a PM egy egyfordulós, abszolút többségi preferencia-sorrend szerint megállapított szavazást támogat. A PM fontosnak tartja, hogy abszolút többségi szavazásokat rendezzenek, melyek egy kevésbé megosztó személyiséget választanak, akivel nagyobb tömegek tudnak azonosulni, egy radikálisabb, azonban mások számára elfogadhatatlan jelölt helyett. Bár a kétfordulós módszer második szavazási köre interneten keresztül menne végbe, a preferenciaszavazás egy teljesen új koncepció lenne az itthoni szavazóközönségnek, így mind a két javaslat megvalósítása további kihívásokat jelent.

Egyéni képviselőjelölt választásra mindhárom javaslat előállt legalább egy szavazati módszerrel. A Republikon (2015) képviseli a legegyszerűbb vonalat, azaz egyfordulós relatív többségi szavazást képzel el a jelöltekéről, ahol a voksokat személyesen, a miniszterelnök-jelölti vitákkal egy napon lehetne leadni. A PM (2016) javaslata ebben a tekintetben is az egyfordulós abszolút többségi preferencia-sorrend szerinti választás, szintén egy többek számára elfogadható jelölt érdekében. Ezzel ellentétben Tóth Zoltán (2012) három teljesen eltérő lehetőséggel áll elő.

Az országos listára való jelölés a PM-nél (2016) és Tóth Zoltánnál (2012) jelenik meg, melyre hasonló módszert ajánlanak. Tóth Zoltán az egyéni képviselőkhöz hasonlóan azt javasolja, hogy minden szervezet jelöljön maximum 10 embert, majd a választópolgár egy szervezetre szavaz és azon belül a tíz jelöltet preferencia-sorrendbe állítja. A PM ezzel szemben egy maximum 10 névből álló preferencia-sorrend felállítását szorgalmazza. A probléma mind két módszernél az, hogy viszonylag magas számú országos listára aspiráló közül a szavazónak egy jól informált döntést kell hoznia, nem csak arról, hogy melyik pártot támogatná, hanem arról is, hogy az általa támogatott tíz jelöltet mennyire szívesen látná az Országgyűlésben. Bár Tóth Zoltán kínál megoldást erre a problémára, ez kimerül annyiban, hogy ha valaki nem állít fel preferencia-sorrendet, akkor a szavazólapon megjelent sorrendet számítják preferencia-sorrendnek, ami azonban nem feltétlenül tükrözi azt, hogy ki a legkvalifikáltabb a pozícióra.

Tóth Zoltán javaslata személyes részvételt ajánl, a Republikon Intézet szintén a személyes szavazást javasolja, azonban egy második fordulónál el tudják képzelni, hogy online menjen végbe a voksok leadása. A PM ezzel szemben egyszerre online és személyesen is engedélyezné a szavazást.

### *Finanszírozás*

Legkidolgozottabb terve a finanszírozásról és az előválasztás költségeiről a PM-nek (2016) van, akik akár egymilliárd forintba becsülik az anyagi vonzatokat, melyet a szavazók hozzájárulásaiból is finanszíroznák. Tapasztalataik alapján minél inkább bevonják az embereket a politikába és lehetőségük adódik beleszólni annak alakulásába, annál nagyobb eséllyel támogatják az adott szervezetet, valamint ők is elképzelnek egy jelképes összeget, amely hozzájárulna a költségek fedezésére. A Republikon Intézet (2015) a 200 Ft-os hozzájárulás segítségével, a pártokat biztatná költségeik finanszírozására. Ezzel ellentétben sem Tóth Zoltán, sem a Szalay kör nem tesz javaslatot a finanszírozási problémákra.

## Összegzés

A következő táblázat összegzi a különböző javaslatokat a Szalay kör javaslata nélkül, tekintettel arra, hogy a tárgyalt témák többségét nem érintette a tervezetük. A táblázat arra világít rá, hogy a javaslatok nagymértékben különböznek egymástól, azonban ezek a különbségek gyakran az apróságokban rejlenek. Komoly megosztás a pozíciók választásáról, valamint arról van, hogy milyen platformon menjen végbe a szavazás. A többi eltérés gyakran abból fakad, hogy korábbi javaslatokat egészítenek ki, fogadnak el részleteiben, vagy változtatják egy általuk előnyösebbnek talált módszerre. Így például a Republikonnál már megjelenik annak a kérdése, hogy ki vehet részt a szavazásokon, míg a PM részletesebben elemzi a finanszírozás témakörét. Ezek a változások abból fakadnak, hogy egy kevésbé megtámadható javaslatot igyekeznek az ellenzéki szervezetek létrehozni, amely minél több bal és liberális párt számára fair, és elfogadható feltételeket biztosít. Ezeknek a javaslatoknak a célja, az, hogy egy olyan intézményt hozzanak létre, melynek eredményeként egy erős, kormányváltásra képes demokratikus erő áll elő. Amennyiben ez nem érhető el a jelenlegi javaslatokkal, a pártok és szervezetek hajlandóak a változtatásra, illetve más javaslat elfogadására.

	Republikon Intézet	Tóth Zoltán	PM
Kit válasszunk?	Miniszterelnök és 106 egyéni képviselő jelölt	Országos lista és 106 egyéni képviselő jelölt	Miniszterelnök, 106 egyéni képviselő és listára aspiráló jelöltek
Ki indulhat?	ME: 5000 ajánlás összegyűjtése EK: 250 ajánlás összegyűjtése	„Aki megfelel a hatályos országgyűlési képviselői választásokon a passzív választójog feltételeinek.”	ME: ajánlás EK: 250 ajánlás Listás: 1000 ajánlás
Ki szavazhat?	Aki személyesen megjelenik, aláírja az Értéknnyilatkozatot és befizet 200 Ft-ot	„Minden választópolgár”	Aki előzetesen regisztrál, aláírja az Értéknnyilatkozatot és befizet egy jelképes összeget.
Szavazási módszer	Országjáró kampány, ugyan azon a napon ME és EK választás. ME: vagy nyertes a legtöbb szavazatot gyűjtő, vagy második forduló a legjobb 2 között, online EK: egyfordulós, relatív többségi	EK: a) preferencia sorrendben a legtöbb 1-es szavazat b) 50% feletti 1-es preferencia- sorrend nyer, a vesztes tovább viszi az országos listára a töredékszavazatot c) Az eredményeket tovább viszik az országos listára és teljesítmény alapján arányosan döntenek OL: Preferenciasorrend, egy szervezetre szavaz, majd sorrend	Országjáró kampány. ME: Második preferenciát figyelembe véve abszolút többségi szavazat. EK: Ua. OL: maximum 10 jelölt preferencia sorrendbe állítása.
Hogyan szavazzunk?	Személyesen. Ha kétfordulós, akkor a második forduló online.	Személyesen	Személyesen és online is lehetséges.
Finanszírozás	200 Ft-os hozzájárulás és pártok által	-	A választók bevonásával növekedhet az anyagilag hozzájárulók aránya.

## 1. táblázat Az előválasztási javaslatok összehasonlítása.

### Konklúzió

A tanulmány arra a kérdésre kereste a választ, hogy a Magyarországon újabban megjelent előválasztási javaslatok lényegében mennyiben különböznek egymástól, illetve próbálnak meg egy olyan módszert adni, amely reagál a korábbi ajánlások kritikáira. Arra az eredményre jut, hogy a Republikon Intézet, Tóth Zoltán és a PM javaslatok nem sok szempontból javasolnak ugyanolyan megoldást, azonban gyakran kiegészítik egymást, a PM elképzelései gyakran konkrét utalásokat tesznek a Republikon korábbi tanulmányára a témában (1. táblázat). Annak ellenére, hogy a megválasztandó pozíciókban, valamint a szavazási módszerben erős eltérés figyelhető meg, arra a következtetésre jut a dolgozat, hogy a szervezetek kiállnak a saját javaslataik mellett, hajlandóak azokon változtatni azért, hogy egy baloldali liberális kooperáció létrejöhesse és erős, kormányváltó erőként jelenjen meg a választók szemében.

A tanulmány, hogy az előválasztási javaslatokat vizsgálta meg, kezdve a Republikon, a Szalay kör és Tóth Zoltán, végül pedig a PM elképzeléseit elemezte és vetett fel olyan kritikai nézőpontokat, melyekre nem, vagy nem megfelelő választ adnak a javaslatok. Legerősebben a PM ajánlásában figyelhető meg, hogy az egy reakció a Republikon Intézet általi publikációra. Többek között erre utal, hogy a PM-es javaslat az online szavazást ajánlja fel, válaszul arra hogy a Republikon Intézetnél szereplő szavazási metódus csak a nagy településeken való személyes szavazási módszert tartja elképzelhetőnek. Ezek után a dolgozat az elemzési séma mentén összehasonlította a különböző javaslatokat.

Az eredmény arra világít rá, hogy egyre több ellenzéki szervezet realizálja a baloldali és liberális együttműködés relevanciáját. Annak érdekében, hogy ez az összefogás létrejöhesse nem csak javaslatokat hajlandóak gyártani és egymás ajánlásaira reagálni, de még megegyezésre és az elképzeléseik változtatására is hajlandóak lehetnek a közös jó érdekében.

### Hivatkozásjegyzék

Bákonyi, Á. (2016. 06. 09.). *Békét köthet a PM-mel az LMP.* Forrás: Magyar Idők: <http://magyaridok.hu/belfold/lmp-pm-megbekeles-johet-735232/>

Buquet, D., & Pineiro, R. (2011). Participation and Effect of Primary Election in Uruguay. *IPSA-ECPR Joint Conference.*

Dull, S. (2015. 10. 29.). *Nem lesz itt előválasztás, ez nem Amerika!* Forrás: Index: [http://index.hu/belfold/2015/10/29/nem\\_lesz\\_itt\\_elovalasztas\\_ez\\_nem\\_amerika\\_a\\_baloldali\\_elovalasztas\\_eselyeiről/](http://index.hu/belfold/2015/10/29/nem_lesz_itt_elovalasztas_ez_nem_amerika_a_baloldali_elovalasztas_eselyeiről/)

Dull, S. (2016. 03. 22.). *Botka kibukott a szocialistákra.* Forrás: Index: [http://index.hu/belfold/2016/03/22/botka\\_kibukott\\_a\\_szocialistakra\\_ingyen\\_nem\\_lehet\\_valaki\\_ilyen\\_hulye/](http://index.hu/belfold/2016/03/22/botka_kibukott_a_szocialistakra_ingyen_nem_lehet_valaki_ilyen_hulye/)

Dull, S. (2016. 01. 10.). *Karácsony Gergely társelnök marad.* Forrás: Index: [http://index.hu/belfold/2016/01/10/karacsony\\_gergely\\_tarselnok\\_marad\\_tisztujitas\\_a\\_pm-ben/](http://index.hu/belfold/2016/01/10/karacsony_gergely_tarselnok_marad_tisztujitas_a_pm-ben/)

Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), 135-150.

hvg.hu. (2016. 06. 05.). *A PM szerint Dunaujváros is az előválasztást igazolja.* Forrás: [http://hvg.hu/itthon/20160605\\_A\\_PM\\_szerint\\_Dunaujvaros\\_is\\_az\\_elovalasztast\\_igazolja](http://hvg.hu/itthon/20160605_A_PM_szerint_Dunaujvaros_is_az_elovalasztast_igazolja)

hvg.hu. (2016. 04. 06.). *Karácsony Gergely levelet írt az ellenzéki pártoknak: az előválasztás az egyetlen megoldás.* Forrás: [http://hvg.hu/itthon/20160406\\_Karacsony\\_Gergely\\_nyilt\\_level\\_elovalasztas](http://hvg.hu/itthon/20160406_Karacsony_Gergely_nyilt_level_elovalasztas)

Jewell, M., & Sigelman, L. (1986). Voting in Primaries: The Impact of Intra- and Inter-Party Competition. *The Western Political Quarterly*, 39(3), 446-454.

- Lorimer, M. (2016. 06. 01.). *The 2017 French presidential election*. Forrás: LSE EUROPP: <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2016/06/01/the-2017-french-presidential-election-the-race-has-started-and-so-far-it-has-more-candidates-than-voters/>
- Lőrincz, T. (2016. 02. 11.). *Veszeekdni jobban tudnak, mint összefogni a baloldali pártok*. Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20160211-veszekedni-jobban-tudnak-mint-osszefogni-a-baloldali-partok.html>
- Mackerras, M. (1968). The "Donkey Vote" *The Australian Quarterly*, 40(4), 89-92.
- MNO. (2012. 09. 24.). *A német szociáldemokraták megkezdték a választási felkészülést*. Forrás: <http://mno.hu/kulfold/a-nemet-szocialdemokratok-megkezdték-a-valasztasi-felkeszulest-1107334>
- Nuszbaum, T. (2016. 03. 02.). *Nem Mesterházy fogja vezetni az MSZP-t 2018-ban*. Forrás: [reflektor.hu: http://reflektor.hu/hirek/nem-mesterhazy-fogja-vezetni-az-mszp-t-2018-ban](http://reflektor.hu/hirek/nem-mesterhazy-fogja-vezetni-az-mszp-t-2018-ban)
- Pápa, L. (2015. 01. 13.). *A civilek jövője: játékos vagy bíró?* Forrás: [http://papalevente.blog.hu/2015/01/13/a\\_civilek\\_jovoje\\_jatekos\\_vagy\\_biro](http://papalevente.blog.hu/2015/01/13/a_civilek_jovoje_jatekos_vagy_biro)
- Párbeszéd Magyarországért. (2016. 06. 14.). *A Párbeszéd Magyarországért előválasztási koncepciója*. Forrás: <https://parbeszedmagyarorszagert.hu/hu/hir/parbeszed-magyarorszagert-elovalasztasi-koncepcioja>
- Pasquino, G. (2011). Primary elections in Italy. An episode in institutional imitation. *Journal of Modern Italian Studies* 16(5), 667-684.
- Patterson, T. E. (2011). *Voter Participation in Presidential Primaries and Caucuses*. Forrás: [http://journalistsresource.org/wp-content/uploads/2011/12/Voter-Turnout-in-Presidential-Primaries-and-Caucuses\\_Patterson.pdf](http://journalistsresource.org/wp-content/uploads/2011/12/Voter-Turnout-in-Presidential-Primaries-and-Caucuses_Patterson.pdf)
- Paun, A. (2011. 09. 29.). *Primary colours: Should parties open up candidate selection to the public?* Forrás: Institute for Government: <http://www.instituteforgovernment.org.uk/blog/3576/primary-colours-should-parties-open-up-candidate-selection-to-the-public/>
- Porta, D. d. (2013). *Can Democracy Be Saved?* Cambridge: Polity Press.
- Republikon Intézet. (2014). *Választás '14*. Forrás: [http://republiikon.hu/media/9504/valasztasok\\_2014\\_ri.pdf](http://republiikon.hu/media/9504/valasztasok_2014_ri.pdf)
- Republikon Intézet. (2015. 10. 08.). *A Fidesz Szavazói*. Forrás: [http://republiikon.hu/media/21004/republiikon-a\\_fidesz\\_szavazoi.pdf](http://republiikon.hu/media/21004/republiikon-a_fidesz_szavazoi.pdf)
- Republikon Intézet. (2015). *A Republikon Intézet előválasztási javaslata*. Forrás: [http://republiikon.hu/media/20968/republiikon\\_elovalasztasi-javaslat.pdf](http://republiikon.hu/media/20968/republiikon_elovalasztasi-javaslat.pdf)
- Robson, C., & Walsh, B. (1973, June). Alphabetical Voting: A Study of the 1973 General Election in the Republic of Ireland. *The Economic & Social Research Institute*, Dublin.
- Szalay kör. (2015.. 11. 17.). *Javaslat az előválasztásról*. Forrás: <http://szalaykor.blog.hu/>
- Tóth, Z. (2012. 02. 06.). *Előválasztások*. Forrás: A szavazatok erejével...: [http://tothzoltan.blog.hu/2012/02/06/bejegyzes\\_url\\_cime\\_1398](http://tothzoltan.blog.hu/2012/02/06/bejegyzes_url_cime_1398)
- Zajak, S. (2013). A Political Economic View of Social Movements. *Moving the Social*, 50, 121-142.

Zubor, Z. (2015. 10. 20.). *Kétszáz forintért szavazhatna a baloldalra.* Forrás:  
<http://www.origo.hu/itthon/20151020-republikon-intezet-elovalasztas-mszp-egyutt-dk-liberalisok-tamogatnak-ellenzeki-politikusok.html>